

اوراسیا؛ ۷۲ درصد بزرگتر

مهدی عبدالملکی
دبیر گروه اقتصاد

روز گذشته اولین موافقتنامه تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل (کشورهای روسیه، ارمنستان، قزاقستان، قرقیزستان و بلاروس)، توسط وزیر صمت ایران و مقامات پنج کشور عضو آن اتحادیه و کمیسیون اقتصادی اوراسیا طی مراسمی در حاشیه اجلاس سران اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سنت پترزبورگ روسیه امضا شد. انعقاد موافقتنامه‌های تجاری و بازرگانی میان ایران و شرکای تجاری همواره یکی از دغدغه‌های مسئولان بخش بازرگانی و اقتصادی کشور بوده است. گزارش‌های مراکز پژوهشی نشان می‌دهد این موافقتنامه‌های تجاری و گمرکی در برخی موارد با کشورهای منعقد شده که از نظر کارشناسان این حوزه هیچ‌گونه هم‌افزایی برای اقتصاد ایران نداشته است. به عبارتی صریح‌تر اغلب موافقتنامه‌ها فقط تصریح شده در مفاد خودشان را پوشش نداده‌اند. کارشناسان می‌گویند برای موفقیت یک موافقتنامه تجارت ترجیحی باید الف) شاخص تمرکز کالاهای صادراتی، ب) شاخص مزیت نسبی صادراتی، ج) شاخص شدت تجاری، د) شاخص پتانسیل تجاری، ه) شاخص اکتال تجاری، و) درجه تمرکز واردات باید مدنظر قرار بگیرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد موافقتنامه تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا به دلایل مختلف از جمله اقدامات مهم دولت‌ها (دولت دوازدهم و دولت سیزدهم) طی سال‌های اخیر بوده است. آن‌طور که در ادامه می‌آید این موافقتنامه تجارت ترجیحی طرفی‌های بالایی برای اقتصاد ایران خواهد داشت.

توافقی که نهایی شد

در فوریه سال ۱۹۹۹ قرارداد ایجاد اتحادیه گمرکی و منطقه واحد اقتصادی توسط بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و روسیه امضا شد. در اکتبر سال ۲۰۰۰ جامعه اقتصادی اوراسیا توسط بلاروس قزاقستان، قرقیزستان، روسیه و تاجیکستان تشکیل شد. جولای ۲۰۱۱ اتحادیه گمرکی میان بلاروس، قزاقستان و روسیه ایجاد و از اول ژانویه ۲۰۱۵ موافقتنامه اتحادیه اقتصادی اوراسیا بین کشورهای بلاروس، قزاقستان و روسیه اجرایی شد. همچنین عضویت رسمی ارمنستان در اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ژانویه ۲۰۱۵ و قرقیزستان در اگوست ۲۰۱۵ صورت گرفت. به عبارتی شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا به اول ژانویه ۲۰۱۵ برمی‌گردد. ایران ۲۷ سال است که درخواست الحاق خود را به سازمان جهانی تجارت ارائه کرده اما هر بار باین درخواست مخالفت شده است. از این منظر ایران تاکنون توافق‌های تجاری کمی با برخی کشورها داشته که سطح پوشش کالایی این توافق‌ها بسیار کم و تأثیر آنها ناچیز بوده است. بر این اساس موافقتنامه تجاری ایران و اوراسیا که امکان تعامل آسان‌تر کشورمان را با تعدادی از شرکای

تجاری بزرگ فراهم می‌کند و جایگزین مناسبی برای بسترهای بین‌المللی مشابه آن محسوب می‌شود. اما نگاهی به روند موافقتنامه تجاری ایران و اوراسیا نشان می‌دهد آغاز مذاکرات اولیه بین ایران و اتحادیه اوراسیا برای انعقاد موافقتنامه تجاری به دی ماه ۱۳۹۴ برمی‌گردد. در اردیبهشت ۱۳۹۷ موافقتنامه موقت (تجارت ترجیحی) بین ایران و اعضای اتحادیه امضا شد. از ۱۵ آبان ۱۳۹۸ موافقتنامه موقت (تجارت ترجیحی) بین ایران و اوراسیا اجرایی شد. از ۱۵ آبان ۱۳۹۹ مذاکرات دوجانبه برای تبدیل موافقتنامه موقت به تجارت آزاد آغاز شد. توافق مربوط به اتمام مذاکرات رسمی موافقتنامه تجارت آزاد و آغاز فرآیند آماده‌سازی متن و فهرست‌های کالایی نهایی در ۲۸ دی ماه ۱۴۰۱ به امضا رسید. در نهایت ۴ دی ماه ۱۳۹۲ اولین موافقتنامه تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا توسط وزیر صمت ایران و مقامات ۵ کشور عضو آن اتحادیه و کمیسیون اقتصادی اوراسیا، طی مراسمی در حاشیه اجلاس سران اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سنت پترزبورگ روسیه امضا شد.

ویژگی‌های یک تجارت ترجیحی خوب

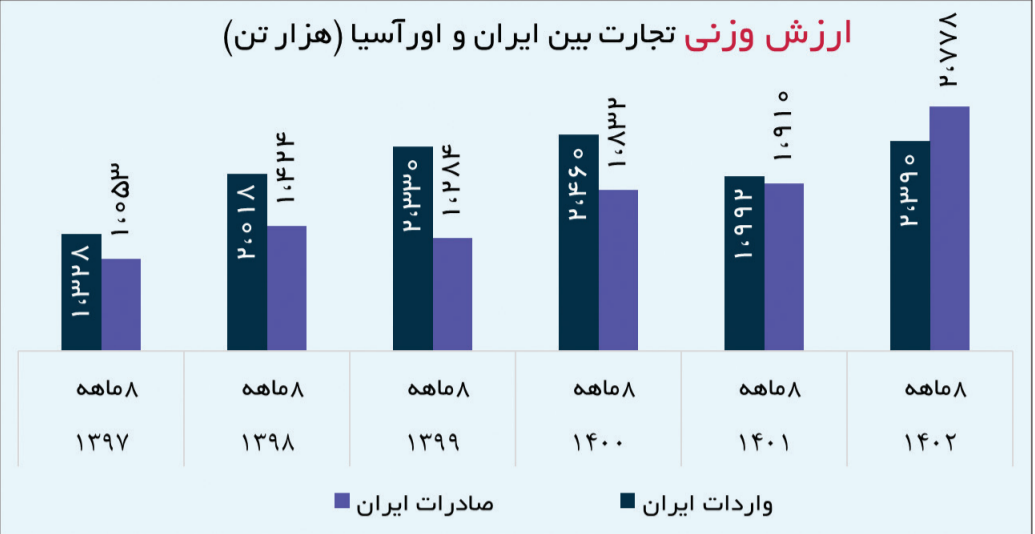
پژوهشگران معتقدند نتیجه به موافقتنامه‌های منطقه‌ای و چندجانبه به‌ویژه در شرایط فعلی می‌تواند به ایجاد اطمینان خاطر برای فعالان حوزه تجارت منجر شود و راهکار برای رونق‌یافتن از تنگناهای موجود کشور باشد. اما بررسی‌ها نشان می‌دهد پس از پیروزی انقلاب به‌رغم انعقاد بیش از ۱۵۸ موافقتنامه دوجانبه با سایر کشورها عدم توجه به الزامات پیشینی و همچنین عدم نظارت بر نحوه عملکرد و میزان اثربخشی موافقتنامه‌ها به‌صورتی شدن و از دست دادن کارکرد آنها منجر شده است. از یک سو مشخص نبودن اولویت‌های صنعتی و تجاری کشور و از سوی دیگر عدم ثبات استراتژی کشور در انتخاب کشورهای طرف همکاری بر عدم اثربخشی این موافقتنامه‌ها افزوده است.

در این خصوص، ارزیابی مرکز پژوهش‌های مجلس از عملکرد موافقتنامه‌های تجاری و بازرگانی منعقد شده میان ایران و سایر کشورهای حاکی از آن است که متأسفانه اهدافی و کارشناسی این موضوع نظیر شاخص اکتال تجاری، میزان پتانسیل تجاری بالقوه دو کشور، مزیت نسبی صادراتی و... در انعقاد موافقتنامه‌های منعقد مغفول مانده و به‌عنوان اولویت اصلی مدنظر مسئولان تصمیم‌گیر نبوده است. شایان ذکر است برای انعقاد موافقتنامه‌های تجاری و بازرگانی، محاسبه و در نظر گرفتن شاخص‌هایی نظیر تمرکز کالاهای صادراتی مزیت نسبی صادراتی، شدت تجاری و... از اقدام‌های اولیه برای انعقاد موافقتنامه‌ها بر کشور است. آمارها نشان می‌دهد در گذشته موافقتنامه‌های تجاری و بازرگانی غالباً با کشورهایی منعقد شده که عملاً جزء شرکای عمده تجاری ایران نبوده و به‌رغم انعقاد چندین موافقتنامه طی سال‌های مختلف، حجم روابط تجاری با کشورهای طرف توافق رشد چشمگیری نداشته است. از طرفی به‌رغم اینکه از سال ۱۳۸۴ ایران با ۹ کشور جمهوری ازبکستان، پاکستان، تونس، کویت، بوسنی و هرزگوین، قرقیزستان، بلاروس، ترکیه و افغانستان موافقتنامه تجارت ترجیحی دوجانبه و یک موافقتنامه تجارت

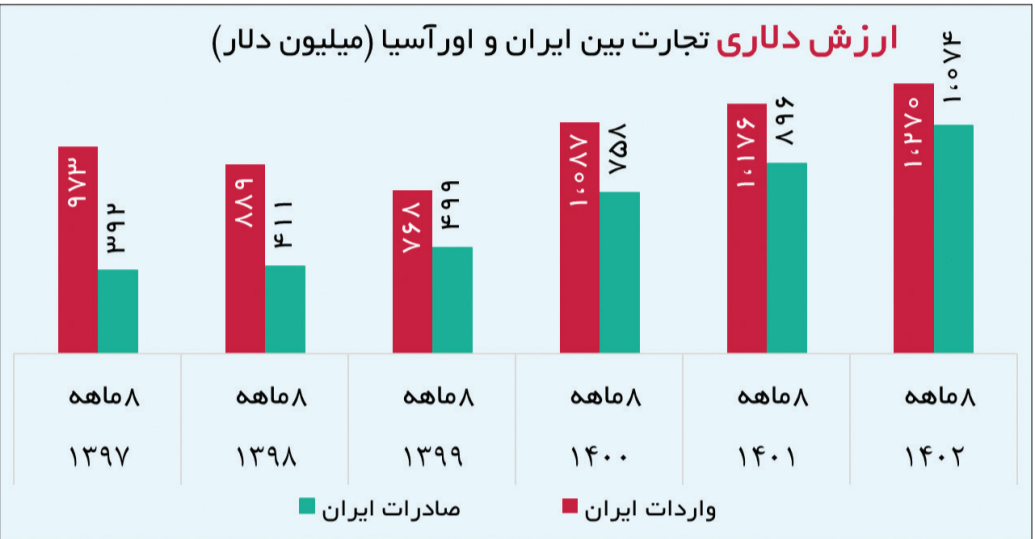
آزاد دوجانبه با کشور سوریه منعقد و اجرایی کرده، نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که اقلام انتخاب‌شده برای اخذ ترجیحات تعرفه‌ای از لحاظ تعداد و ارزش صادراتی مبتنی بر اهمیت آنها در سبد صادراتی کشور نبوده به‌طوری که در عمل بخش اعظم تجارت بالفعل ایران با شرکای تجاری را پوشش نمی‌دهد. پژوهشگران معتقدند در راستای افزایش اثربخشی موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی، بازرگانی و گمرکی نکات ذیل باید مورد توجه قرار گیرد:

- الزام دستگاه‌های مسئول به ارائه گزارش عملکرد مکتوب و دوره‌ای از اثربخشی موافقتنامه‌های منعقد شده ضروری است؛ چراکه با این کار مجلس شورای اسلامی به‌عنوان مرجع تصویب موافقتنامه‌ها می‌تواند در فضایی شفاف و کارشناسی در خصوص رد یا تصویب لوائح مرتبط با موافقتنامه‌های بازرگانی و گمرکی تصمیم‌گیری کند.
- در انعقاد موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی پوشش طیف وسیع‌تری از کالاها مورد توجه قرار گیرد. همچنین این موافقتنامه‌ها نباید صرفاً معطوف به کاهش موانع تعرفه‌ای باشد بلکه موانع غیرتعرفه‌ای نیز شامل شود.
- توجه به جنبه‌های کارشناسی در انعقاد موافقتنامه‌ها از جمله درجه اکتال تجاری، شاخص‌های پتانسیل و شدت تجاری، حجم تجارت میان دو کشور و... و عدم اتکال صرف به روابط سیاسی در انعقاد موافقتنامه‌ها ضروری است؛ چراکه انعقاد موافقتنامه‌های دوجانبه به‌تنهایی محرک لازم برای افزایش حجم تجارت بین دو کشور محسوب نمی‌شود.
- اعطای کلیه تخفیفات و ترجیحات در موافقتنامه‌های ترجیحی یا تجارت آزاد را می‌توان تأحد امکان به انجام تجارت از طریق پول‌های ملی دو یا چند کشور طرف توافق منوط کرد.
- از ظرفیت موافقتنامه‌های بازرگانی می‌توان به‌عنوان ابزار چانه‌زنی در راستای تحکیم روابط سیاسی و... نیز استفاده کرد. به‌طور خاص از طریق تعداد اقلام دارای ترجیحات تعرفه‌ای اعطایی و دریافتی از کشور مقابل.

ارزش وزنی تجارت بین ایران و اوراسیا (هزار تن)

ارزش دلاری تجارت بین ایران و اوراسیا (میلیون دلار)

حذف تعرفه ورودی ۸۷ درصد از کالاها

ایران صفر خواهد شد. ۲- کفش ۱۰۰ درصد، ۳- اشیای هنری ۱۰۰ درصد، ۴- محصولات نباتی ۹۷ درصد، ۵- مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، سرامیک، شیشه ۹۷ درصد، ۶- فلزات معمولی و مصنوعات آنها ۹۵ درصد، ۷- محصولات معدنی ۹۵ درصد، ۸- ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی؛ ادوات برقی ۹۴ درصد، ۹- خمیر چوب یا سایر مواد لیافی سلولزی؛ کاغذ یا مقوا ۹۴ درصد، ۱۰- چوب و اشیای چوبی؛ ذغال، چوب‌پنبه ۹۳ درصد، ۱۱- مواد نسجی و مصنوعات از این مواد ۹۱ درصد، ۱۲- محصولات صنایع غذایی؛ نوشابه‌ها، آب‌گرم ۸۹ درصد، ۱۳- مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد ۸۲ درصد، ۱۴- وسایل نقلیه زمینی، هوایی، آبی و تجهیزات ۷۸ درصد، ۱۵- پوست خام، چرم، پوست‌های نرم و اشیای ساخته شده از این مواد ۷۸ درصد و ۱۶- محصولات صنایع شیمیایی نیز ۶۴ درصد خواهد بود.

بر اساس گزارش‌های سازمان توسعه تجارت ایران، موارد تحت پوشش موافقتنامه تجارت آزاد ایران و اوراسیا شامل ۱- رفع موانع تعرفه‌ای (فهرست‌های کالایی)، ۲- حذف تعرفه گمرکی برای حدود ۸۷ درصد خطوط تعرفه‌ای بین طرفین ۳- رفع موانع غیرتعرفه‌ای و قانون‌مندی اقدامات تجاری (متن موافقتنامه)، ۴- رفع موانع و محدودیت‌های فراره تجارت، ۵- قانون‌مندی تدابیر غیرتعرفه‌ای جهت اجتناب از تبدیل آنها به موانع غیرضروری برای تجارت، ۶- شامل الزامات فنی تدابیر بهداشتی و بهداشت گیاهی موارد مربوط به گمرکات قواعد مبدأ و چاره‌کارهای تجاری و ۷- شفافیت در اقدامات غیرتعرفه‌ای و اطلاع‌رسانی است.

آن‌طور که سازمان توسعه تجارت اعلام کرده، پیش از این موافقتنامه‌ای تحت عنوان آزاد با سوریه منعقد شده بود که مفاد موافقتنامه و ماهیت آن عملاً با تجارت آزاد فاصله داشت. سایر توافقات ایران نیز موافقتنامه‌های ترجیحی با تعداد اقلام و عملکردی محدود بوده است. اما موافقتنامه ایران با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا دارای کامل‌ترین و مفصل‌ترین متن موافقتنامه تجاری با ۱۱ فصل و یک ضمیمه مربوط به فهرست‌های کالایی دو طرف است. فصول این موافقتنامه شامل مقدمه، تجارت کالا، چاره‌کارهای تجاری، اقدامات فنی، اقدامات بهداشتی، قواعد مبدأ، همکاری گمرکی، حل و فصل اختلافات، خرید دولتی، همکاری‌های بخشی (در حوزه‌های حمل‌ونقل، انرژی، صنایع خودرو، مناطق آزاد تجاری و بنگاه‌های کوچک و متوسط) و مقررات پایانی است و در ضمیمه آن کالاهایی که مشمول حذف تعرفه نمی‌شوند، مشخص شده‌اند.

مطابق این موافقتنامه تجارت آزاد، جهت افزایش تجارت فی‌مابین و گسترش همکاری‌ها، علاوه بر تسهیل تجارت و رفع موانع غیرتعرفه‌ای، تعرفه ورودی حدود ۸۷ درصد اقلام کالایی فی‌مابین حذف می‌شود. گزارش سازمان توسعه تجارت نشان می‌دهد محصولات که تعرفه آنها در طرف اوراسیایی به صفر خواهد رسید در همه فعالیت‌ها و زیربخش‌های اقتصادی گسترده هستند. بنابراین همه فعالان اقتصادی می‌توانند به‌زودی بدون پرداخت تعرفه گمرکی کالاهای خود را به این بازار بزرگ صادر کنند. این گزارش نشان می‌دهد - در سنگ‌های قیمتی ۱۰۰ درصد تعرفه‌های گمرکی تحت پوشش موافقتنامه بوده و تعرفه صادرات برای

رشد ۲ برابری تجارت ایران با اوراسیا

اتحادیه اقتصادی اوراسیا با ۱۸۳ میلیون نفر جمعیت و حجم قابل توجهی از واردات و صادرات، ظرفیت‌های بسیار بالایی را برای ایران فراهم می‌کند. با توجه به واردات قابل ملاحظه اوراسیا از جهان، با انعقاد موافقتنامه تجارت آزاد فی‌مابین، پیش‌بینی می‌شود با افزایش سرمایه‌گذاری‌ها و تولیدات مشترک و فراهم آوردن زیرساخت‌های مناسب، تجارت فی‌مابین افزایش قابل‌قبولی داشته باشد. بر اساس آمارهای بین‌المللی (trademap)، حجم واردات پنج کشور شامل روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان در سال ۲۰۲۲ که روسیه به دلیل تحریم‌ها و جنگ، واردات خود را محدودتر کرده، حدود ۲۸۰ میلیارد دلار بوده که از این مقدار، ۱۹۹ میلیارد دلار آن مربوط به واردات روس‌ها، ۵۰ میلیارد دلار مربوط به واردات قزاقستان، نزدیک به ۱۳ میلیارد دلار مربوط به واردات بلاروس، ۹٫۷ میلیارد دلار مربوط به واردات قرقیزستان و ۸٫۶ میلیارد دلار نیز مربوط به واردات ارمنستان بوده است. البته در سال ۲۰۲۱ حجم واردات پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا حدود ۳۷۸ میلیارد دلار بوده است.

داده‌های گمرک ایران نشان می‌دهد موافقتنامه قبلی (توافقنامه تجارت ترجیحی موقت) باعث افزایش صادرات ایران به این اتحادیه شده و ترکیب کالاهای صادراتی را از کالاهای کشاورزی به سمت کالاهای صنعتی تغییر داده است. طبق این آمارها، طی هشت ماهه سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ ارزش دلاری صادرات ایران به کشورهای اوراسیا از ۳۹۲ میلیون دلار با رشد ۲٫۷ برابری به یک میلیارد و ۷۴ میلیون دلار در ۸ ماهه سال جاری رسیده است. وزن اقلام صادراتی ایران به اتحادیه اوراسیا نیز با رشد ۲٫۶ برابری از یک میلیون و ۵۳ هزار تن به ۲٫۸ میلیون رسیده است. در بخش واردات نیز واردات ایران از اوراسیا از ۹۷۳ میلیون دلار در ۸ ماهه ۱۳۹۷ با رشد ۱٫۳ برابری به یک میلیارد و ۲۷۰ میلیون دلار رسیده است. به لحاظ وزنی نیز طی این مدت واردات ایران از اوراسیا با رشد ۱٫۸ برابری از ۱٫۳ میلیون تن به ۲٫۴ میلیون تن رسیده است، رشد قابل توجه ارزش وزنی واردات ایران از اوراسیا نشان می‌دهد سهم اقلام کشاورزی که ارزش افزوده پایین‌تر و وزن سنگین‌تر در سبد واردات دارند، افزایش قابل توجهی داشته است. این موضوع در متنوع‌سازی واردات اقلامی همچون نهاده‌های دامی برای ایران حائز اهمیت بوده و می‌تواند به امنیت غذایی کشور کمک زیادی کند. در مجموع آمارهای گمرک ایران نشان می‌دهد حجم تجارت ایران با کشورهای اوراسیا از ۸ ماهه سال ۱۳۹۷ تا ۸ ماهه ۱۴۰۲ به لحاظ دلاری ۱٫۷ برابری و به لحاظ وزنی ۲٫۲ برابر شده است.

را محصولات کشاورزی تشکیل داده‌اند از جمله در بخش صادرات ایران، ولی از تیر ماه سال ۱۴۰۱، کالاهای صنعتی با ارزش افزوده بالاتر وارد سبد صادراتی کشورمان به این اتحادیه شده و سهم محصولات صنعتی نیز در صادرات افزایش یافته است.

آن‌طور که وزارت صمت می‌گوید، در موافقتنامه ایران و اوراسیا، دولت راهکارهای حفاظتی زیر را برای حمایت از تولید داخلی در نظر گرفته است.

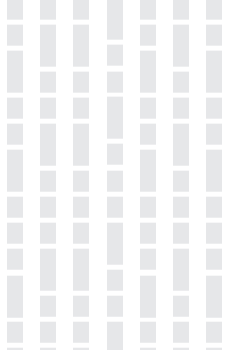
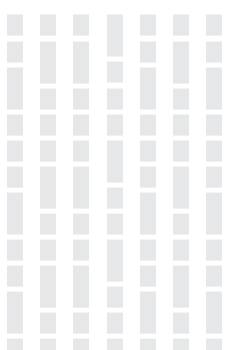
- اقدامات حفاظتی سیف‌گارد (عمومی و دوجانبه): این دو زمانی اعمال می‌شود که دولت‌ها به این نتیجه برسند که بر اثر اعمال تخفیف‌های تعرفه‌ای در موافقتنامه، واردات بی‌رویه حاصل شود به‌نحوی که صنایع داخلی تهدید به لطمه شوند یا لطمه ببینند. با توجه به شاخص‌ها و مدارک و مستندات ارائه شده کشور طرف توافق می‌تواند برای مدت مشخص و قابل تمدید وضع کند.
- راهکارهای ضد قیمت شکنی: با توجه با قواعد تجارت بین‌المللی (WTO) و قوانین داخلی کشورها، در مورد ایران آیین‌نامه مصوب هیات‌وزیران مصوب ۱۳۹۶، چنانچه کمیته تحقیق تشخیص دهد که کشور مقابل قیمت کالای صادراتی خود را پایین‌تر از شاخص‌های حدنصاب مندرج در قواعد بین‌المللی مثلاً پایین‌تر از قیمت تمام‌شده کالا عرضه می‌کند کشورها جهت حمایت از تولید داخلی اقدام به اخذ عوارض مازاد بر تعرفه یا اعمال محدودیت‌های مقداری بر کالای وارداتی آن کشور می‌کنند.
- اجازه اعمال محدودیت‌های مقداری برای محصولات کشاورزی و شرایط خاص طبق قواعد بین‌المللی: اعمال ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها مطابق با قواعد بین‌المللی ممنوع است ولی شرایط ویژه جهت امکان اعمال این محدودیت‌ها به‌طور خاص در مورد محصولات کشاورزی و شیلات جهت حمایت از محصولات داخلی در موافقتنامه‌های تجاری دیده می‌شود.
- تدابیر مربوط به حفظ تراز پرداخت‌ها: هر یک از کشورهای طرف موافقتنامه به‌منظور حفظ وضعیت مالی خارجی، توقف کاهش جدی ذخایر پولی و تعادل تراز پرداخت‌های خود می‌تواند مقدار بار ارزش کالای وارداتی را طبق شرایط مندرج در موافقتنامه‌ها محدود کند.
- قواعد مبدأ: برای اطمینان از اینکه امتیازات تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای یک موافقتنامه فقط کالاهای تولیدی و مبدأ کشور طرف توافق تعلق می‌گیرد، در تمامی موافقتنامه‌ها فصل یا ضمیمه مهمی به این بخش قواعد مبدأ اختصاص می‌یابد. با صدور و ارائه گواهی مبدأ مشخص هر موافقتنامه در واقع امکان استفاده کالای کشور ثالث از مزایای موافقتنامه از بین خواهد رفت. در موافقتنامه ایران و اوراسیا محتوای داخلی ۵۰ کالا درصد تعیین شده است.

مزایای تجارت ترجیحی اوراسیا برای ایران

آمارها نشان می‌دهد تعداد موافقتنامه‌های تجاری در خلال ۳۰ سال اخیر در جهان ۱۰ برابر شده است. این نشان‌دهنده کارکرد مثبت این توافق‌ها در حوزه تولید و تجارت جهانی است. اما در خصوص تجارت ترجیحی برخی از پژوهشگران معتقدند توافقنامه تجارت ترجیحی نمی‌تواند برای یک کشور مفید باشد. استدلال آنان این است که اقلام سبد صادراتی و واردات کشور با طرف تجاری‌اش که تجارت ترجیحی امضا می‌کند اولاً باید بین آنها به‌لحاظ فناوری و سطح توسعه یک قرابتی وجود داشته باشد که در نهایت منجر به نابودی تولید داخلی این کشور نشود و ثانیاً باید صادرات این کشور به طرف تجاری‌ای در مواد خام و اقلام با ارزش افزوده پایین خلاصه نشده و طبیعی از کالاهای بخش‌های مختلف و از جمله کالاهای صنعتی و تولیدات کارخانه‌ای باشد. در خصوص توافقنامه تجارت ترجیحی که از ۵ آبان ۱۳۹۸ به‌صورت موقت اجرایی شد، آن‌طور که سازمان توسعه تجارت می‌گوید، موافقتنامه فعلی ادامه موافقتنامه تجارت ترجیحی قبلی است که به مدت بیش از چهار سال اجرا شده و اثرات مثبتی به بار آورده است. گفته می‌شود طی این مدت هیچ گزارشی از نارضایتی صنعت داخلی در خلال چهار سال دوره اجرای موافقتنامه قبلی وجود نداشته است. کارشناسان معتقدند این موافقتنامه دسترسی تولیدکنندگان و صادرکنندگان ایران را به بازار بزرگ اوراسیا بهبود می‌دهد و می‌تواند باعث رشد تجارت آنها با این اتحادیه شود.

به گفته کارشناسان اگر قرار بود ایران پنج کشور را درجهان انتخاب کند که بتواند با آنها موافقتنامه تجارت آزاد منعقد کند؛ پنج کشور عضو اتحادیه اوراسیا به‌لحاظ نزدیکی جغرافیایی، اشتراکات فرهنگی و تمدنی و روابط سیاسی مطلوب و همچنین اشتراکات در سطح فناوری با کشورمان بیشترین قرابت را دارند. به عبارتی چالش رقابتی این موافقتنامه برای شرکت‌های ایرانی و ظرفیت آنها در مقایسه با کشورهای طرف توافق کشورمان در این موافقتنامه از وضعیت مطلوبی برخوردار است. همچنین بخش عمده‌ای از نیازهای وارداتی محصولات غذایی ایران نظیر گندم، جو، دانه‌های روغنی و محصولات خوراکی دام از این کشورها قابل تأمین بوده و این موافقتنامه می‌تواند تأثیر مثبتی بر تضمین امنیت غذایی کشورمان داشته باشد. داده‌های گمرک ایران نشان می‌دهد هم‌اکنون هم سهم عمده واردات ما از اتحادیه اقتصادی اوراسیا را این اقلام تشکیل می‌دهند.

گزارش‌ها نشان می‌دهد هر چند طی سال‌های گذشته حداقل ۷۰ درصد از تجارت فی‌مابین

- مدیر مسئول:
محمد امین ایمانجانی
قائم‌مقام مدیر مسئول:
مسعود فروغی
سردبیر:
محمد زعیب‌زاده
تلفن و فکس:
۶۲۹۹۹۴۹۵ (۲۱)

- کد پستی:
۱۱۳۵۳۳۱۱۶
چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
روبه‌روی ساختمان بورس
ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم